

Dezinformácie, psyops a propaganda

BSSb1112 Hrozby a rizika v
soudobém světě

Miriam Matejova, PhD

9.12.2021

Program

- Rámcovanie: rámcový efekt
- Propaganda: teória a použitie
- Klamné operácie počas vojny
- Dezinformácie dnes: falošné správy a „postpravda“

Rámcovanie

- **Erving Goffman:** prežívame život prostredníctvom rámcov. To, čo považujeme za „realitu“, závisí od rámcov, ktoré používame na analýzu a porozumenie sveta okolo nás.

Sila rámcov

- Príklad A: „Miestny občan, ktorý sa zasadzuje za **nelegálnych cudzincov**, bol v utorok **rozhnevaný** na mestskom úrade a dožadoval sa **osobitných práv**.“
  - Príklad B: „Miestny občan, ktorý sa zasadzuje za **pracovníkov bez dokladov**, bol v utorok na mestskom úrade, kde **vyjadril znepokojenie** nad nedostatkom „**rovnakých práv**. “
-

Mediálne rámcovanie

More Than 200 Lawmakers Call for Trump's Removal or Impeachment

Led by House Speaker Nancy Pelosi (D-Calif.), more than 200 members of Congress have come out in support of removing President Donald Trump from office, either with the 25th Amendment or...

From the Left

Pelosi seeks to curb Trump's nuclear power, plans to impeach

AP Politics & Fact Che **L L C R R**

From the Right

Kevin McCarthy: Impeaching Trump Would Only Further Divide America

Breitbart News **L L C R R**

From the Center

Explainer: Trump is heading for second impeachment. Here's how it could play out

Reuters **L L C R R**

Tvorenie rámcov

- Rámce niektoré problémy zdôrazňujú a iné bagatelizujú.
- Spôsob, akým je príbeh zostavený, môže ovplyvniť to, čo sa javí ako najdôležitejšie, koho obviňovať atď.

Entman's Four Main Types of Frames

define a specific problem

diagnose a cause of the problem

make a moral judgement
about the problem

suggest remedies to the problem

Rámcový efekt

- Naše rozhodnutia sú ovplyvnené spôsobom, akým sú informácie poskytované.
- Z jednej správy sa dajú vyvodiť rôzne závery, ktoré záležia na tom, ako je daná informácia prezentovaná.

Prečo rámcovanie funguje: prospektová teória

- To, ako jednotlivci zvažujú možnosti, je výrazne ovplyvnené tým, či sa výsledok považuje za stratu alebo zisk.
  - Jednotlivci sú oveľa ochotnejší riskovať, aby niečo nestratili ako získali.
- Výsledkom je silná preferencia pre status quo - ľudia budú riskovať, aby chránili to, čo majú.

Nesprávne vnímanie a kognitívne skratky

- **Heuristika dostupnosti:** naša tendencia využívať pri rozhodovaní o budúcnosti rýchle a ľahko dostupné informácie.
- **Afektívna heuristika:** pri rozhodovaní sa veľmi spoliehame na náš emočný stav, než aby sme si našli čas na zváženie dlhodobých dôsledkov rozhodnutia.

Propaganda

- Presvedčacie techniky
- Apeluje na emócie, nie na intelekt
- Pokus o zmenu správania, „usmernenie“ vo výbere
- **Techniky:** efekt rozbehnutého vlaku (bandwagon), svedectvá, silné slová, stereotypy / zosmiešňovanie, obyčajní ľudia a iné

Na čo je propaganda?

- Edward S. Herman a Noam Chomsky o propagande a systémových predsudkoch v masmédiách
  - Ľudia sú manipulovaní a vďaka tejto propagande sa v mysli verejnosti „vyrába“ súhlas s ekonomickými, sociálnymi a politickými politikami.

Klam a vojna

- Klamné operácie počas vojny majú za cieľ zavádzať protivníka.
  - Protivník je vedený k tomu, aby konal spôsobom, ktorý podporuje záujmy zavádzateľa.

Klam a spravodajská služba

- Klam je forma kontrarozviedky
  - Má za cieľ zhromažďovanie a analýzu spravodajstva druhej strany.
  - Cieľom podvodu je zlyhanie spravodajstva druhej strany.
  - Úspešné klamné operácie vyžadujú dobrý zber spravodajských informácií.

Klam, mier a vojna

- Klam sa praktizuje v mieri aj vo vojne.
- Dôležitý v čase vojny:
  - Alokácia vojenských zdrojov na základe obmedzeného množstva informácií
  - Mylné presvedčenia majú často nezvratné a vážne negatívne dôsledky...

Novodobá psychologická vojna

- Psychologická vojna zahŕňa plánované použitie propagandy a iných psychologických operácií na ovplyvňovanie názorov, emócií, postojov a správania opozičných skupín (RAND).
  - **Klam**: zámerná manipulácia s objektmi, kontextom a údajmi v niekoho prospech
  - **Informačná vojna**: získanie informačnej prevahy nad súperom (informácie ako zbraň alebo informácie ako cieľ)

Falošné správy a “postpravda”

- **Falošné správy (fake news):** vymyslené veci, majstrovsky upravené tak, aby vyzerali ako dôveryhodné novinárske správy, ktoré sa ľahko šíria online medzi veľkým publikom ochotným uveriť fikciám a šíriť ich ďalej.
- **Postpravda (post-truth):** okolnosti, za ktorých majú objektívne fakty menší vplyv na formovanie verejnej mienky ako apel na emócie.

Každodenné dezinformácie

- Hoax
- Zavádzajúce správy
- Satira
- Mimické webové stránky
- Clickbait

Ako nájsť najlepšie zdroje informácií

- Zdroj je nedávny a obsahuje informácie o najnovších pokrokoch a nápadoch.
- Zdroj súvisí s vašou témou a pomáha podporiť váš argument.
- Autor je známy a je odborníkom.
- Fakty o presnosti sú správne a podložené citáciami.
- Zdroj je určený na poskytovanie informácií a prezentáciu viacerých pohľadov na vec, alebo podáva silný argument podporený citáciami.